

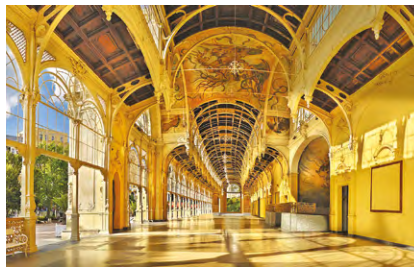
Františkovy Lázně

Terapeutická krajina a její tvůrce
Gustav Wiedermann

GREAT
SPAS of Europe

1. Baden bei Wien
www.tourismus.baden.at

5. Mariánské Lázně
www.marianskelazne.cz

9. Bad Kissingen
www.badkissingen.de

2. Spa
www.spatourisme.be

6. Vichy
www.vichy-destinations.fr

10. Montecatini Terme
www.tomontecatini.com

3. Františkovy Lázně
www.frantiskovy-lazne.info

7. Bad Ems
www.bad-ems.info

11. Bath
www.visitbath.co.uk

4. Karlovy Vary
www.karlovyvary.cz

8. Baden-Baden
www.visit.baden-baden.de

GREAT SPAS of Europe

www.greatspasofeurope.org

Great Spas of Europe

Nadnárodní sériová nominace na zápis na Seznam světového kulturního a přírodního dědictví UNESCO s názvem Slavné lázně Evropy (Great Spas of Europe) je výsledkem spolupráce jedenácti lázeňských měst a sedmi evropských zemí. Tato lázeňská města reprezentují dodnes živou tradici evropského lázeňství, která má kořeny v 18. století a v době tzv. dlouhého 19. století dosáhla svého vrcholu. Tehdy byl zformován obraz elegantního prostředí lázní budovaných a navštěvovaných výlučně za účelem léčebných pobytů a bohatého společenského života. O to, že se v představách tehdejší společnosti lázně staly synonymem exkluzivity, se samozřejmě výrazně zasloužili urození a slavní návštěvníci.

Lázeňství a terapeutická krajina

Podmínkou vzniku lázeňských měst byly vždy přírodní léčivé zdroje. Lázeňská města byla proto od samého počátku budována s respektem k přírodě, na níž se zakládala jejich existence a s níž se postupně prolínala, aby svým návštěvníkům mohla poskytovat nejen léčebnou kúru ale také prostor pro fyzický i duševní odpočinek. Veřejná prostranství a nejbližší okolí lázní se tak postupem času měnila v urbanisticky a umělecky promyšlený celek, pro který se od 90. let 20. století vžilo označení „terapeutická krajina“.

Františkovy Lázně (dříve Franzensbad) si během 19. století získaly pověst světových lázní disponujících jedinečným přírodním bohatstvím. Vedle léčivých pramenů to byla především zdejší sirnoželezitá slatina se svým unikátním složením a účinky potvrzenými bezpočtem lékařských autorit, která městu propůjčila pověst „prvních slatinných lázní světa“. V průběhu času se způsob využívání přírodních léčivých zdrojů spolu s indikacemi měnil. Koncem 19. století byly Františkovy Lázně všeobecně známy především jako lázně pro ženy. Ve snaze rozšířit

Zásadní roli však hrála kulturní výměna mezi lázeňskými městy a tehdejšími evropskými velkoměsty a také komunikace mezi jednotlivými lázněmi navzájem. Právě díky tomu evropské lázně podnítily rozvoj balneologie, různých oblastí medicíny, ale také dobových společenských trendů od architektury, přes umění až po volnočasové aktivity. Jednotlivá lázeňská města byla samozřejmě formována specifickými geopolitickými a ekonomickými podmínkami, které ovlivnily jejich podobu a profilaci vůči konkurenci. Každé z jedenácti nominovaných měst tak představuje jedinečné svědectví fenoménu reprezentovaného Slavnými lázněmi Evropy.

spektrum klientely se pak v posledním desetiletí před první světovou válkou ve spolupráci s tehdejšími předními kardiology podařilo učinit z Františkových Lázní „rakouský Nauheim“. Teprve v souvislosti s léčbou osob se srdečními a kardiovaskulárními problémy byl v plné míře doceněn plochý terén Františkových Lázní, který byl dříve vnímán jako nevýhoda. V době, kdy urození návštěvníci trávili odpoledne projíždkami v kočáře, působilo nejbližší okolí lázní, ve srovnání s malebnými panoramaty Karlových Varů či Mariánských Lázní, zajisté fádně. Pro povinné zdravotní procházky kardiaků a starších osob je však františkolázeňská terapeutická krajina jako stvořená, což dokládají také soudobé srdíčkové trasy existující od 60. let 20. století. Tuto skutečnost si jako jeden z prvních uvědomil františkolázeňský architekt a starosta Gustav Wiedermann, jenž se před více než sto lety největší měrou zasloužil o současnou podobu města a jeho bohaté zeleně.

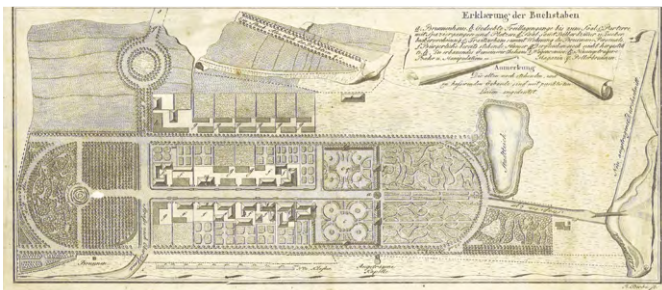
Františkolázeňský okrašlovací spolek

Františkovy Lázně, dnes tak bohaté na zeleň, byly založeny koncem 18. století jako lázeňská kolonie u Františkova pramene, nazývaného tehdy Chebská kyselka. Pramen ležel uprostřed zemědělské krajiny Chebské pánve při staré silnici z Chebu, větvící se nedaleko odtud směrem na Plauen a Hof, mezi někdejšími vesnicemi Slatina a Horní Lomany (tehdy Schlada a Oberlohma). Novou kolonii obklopovaly pouze louky a pole či bažinatá oblast podél Slatinného potoka (tehdy Schladabach) na jihozápadě. Aby tak hosté měli vůbec nějakou možnost k procházkám ve stínu stromů, musel být již do prvního projektu nové lázeňské kolonie zahrnut nepřilíš rozsáhlý lesík, situovaný na horním konci tehdejší Císařské ulice (Kaiserstraße dnes Národní).

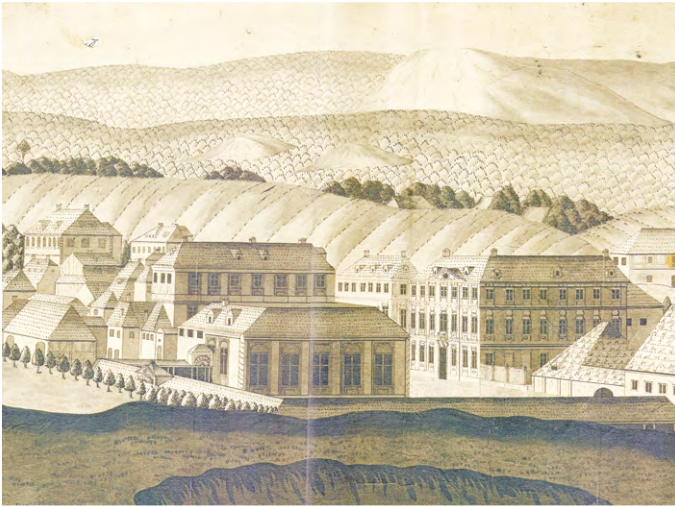
Navzdory postupnému rozšiřování tento malý anglický park neodpovídal vzrůstajícímu počtu návštěvníků, kteří si brzy začali stěžovat na „pusté okolí“ Františkových Lázní, jež daleko pokulhávalo za Karlovými Vary či Mariánskými Lázněmi. Františkolázeňští „kolonisté“ proto již roku 1827 založili „Spolek k výsadbě stromů a k péči o okrašlení a zlepšení místa“, jenž sice fungoval pouhých šest let, během nich však stačil zřídit několik cest a nakoupit pozemky k nové parkové výsadbě. Kromě rodiny Loimannů, kteří od 40. let 19. století budovali pro své hosty soukromý park na západním okraji Františkových Lázní, tak veškerá starost o místní zeleň náležela výhradně městu Cheb a od roku 1852 pak samostatné obci Františkovy Lázně.

Nakolik byla v tomto ohledu obecní správa úspěšná, dokládá novinový článek z roku 1878, v němž mladý františkolázeňský architekt Gustav Wiedermann hodnotí estetickou úroveň veřejného prostoru města a zdůrazňuje nutnost založit také ve Františkových Lázních tehdy moderní okrašlovací spolek: „Širé plochy s chudým travním porostem prahnoucím po výživě a lepší půdě; husté hloučky křoví, jež svírají cesty tak, aby nebylo nic vidět; velké, pusté vyhlížející, kdysi zasypané jámy po vytěžené slatině, jež čekají na brzkou regulaci, výsadbu a péči podobně jako hromady starého hnojiva na své odvezení a nebezpečné lávky na opravu. – Všude anglický park, všude rovné, žlutým pískem vysypané či vůbec neposypané cesty, všude totéž ve stech variacích! [...] v tom spočívá neoddiskutovatelná pravda, že jsou parky a nejbližší okolí Františkových Lázní monotónní.“ Úlohu nového spolku Wiedermann viděl v rozšiřování a uměleckém ztvárnění parků, jež by byly prostřednictvím památníků provázány s historií místa, a v dalších opatřeních za účelem řádného udržování parků a lesních kultur.

Wiedermannova výzva se neminula účinkem. O dva roky později došlo k založení františkolázeňského okrašlovacího spolku, jehož stanovy byly schváleny 19. května 1881. Na podzim téhož roku proběhla ustavující schůze a spolek se okamžitě pustil do realizace smělých plánů svého zakladatele.

První, pouze z části realizovaný projekt nové lázeňské kolonie města Chebu od patera Tobiasi Grubera, c. k. stavebního ředitele v Praze z roku 1795.

Nově založená lázeňská kolonie v roce 1802 uprostřed svého „pustého okolí“.

Pohled na Františkovy Lázně okolo roku 1825 od Eduarda Gurka.

Městské sady, nejstarší park Františkových Lázní, s památníkem císaře Františka z r. 1853 na snímku z doby okolo roku 1900.

Františkovy Lázně topící se v zeleni parků. Pohled přes Slatinu směrem na sever. Snímek okolo roku 1900.

Více než touha po lese

Půlstoletí zkrášlování Františkových Lázní

Když františkolázeňský okrašlovací spolek roku 1881 zahájil svou činnost, bylo již lázeňské centrum města obklopeno zelení. Dle Gustava Wiedermanna se však většinou jednalo o „špatně disponované anglické parky, jež se rozpadají na jednotlivé skupiny stromů, keřů a luk protnutých křivolakými cestičkami s ošklivým ohraničením“. Františkovým Lázním chyběly květinové záhony a rozsáhlejší zeleň, v níž by se lázeňský host mohl po celých pět až šest týdnů, které tehdy v lázních trávil, bez omrzení procházet a rozptýlit. Wiedermann se totiž rozhodně nemýlil, upozorňoval-li na skutečnost, že nadcházející doba hospodářského rozkvětu bude i od Františkových Lázní vyžadovat více než doposud, neboť se tehdy již i kdejaké maloměsto věnovalo modernizaci a okrašlení vlastních veřejných prostranství.

Podobně jako byly ve velkých městech hradby a příkopy proměňovány v parky, měly také Františkovy Lázně kráčet s dobou a založit v okolí lázeňského centra široký pás zeleně. V souladu s rozhodnutím městské rady se tak prvním úkolem spolku stalo zalesnění městských pozemků na jihovýchodě nazývaných „Amerika“. Výsadba prováděná dle návrhu chebského lesmistra Lorenze byla zahájena roku 1882 a během čtyř let včetně regulace pozemků dokončena. Cílem však nebylo pouze vysázet stromy, nýbrž především zpřístupnit nové porosty návštěvníkům lázní. Aby mohly být založeny nové cesty, začal spolek roku 1883 s výkupem vhodných pozemků od sedláků ze sousedních vsí, čímž dal vzniknout vlastnímu pozemkovému majetku. Výsledek, jehož spolek během prvních dvaceti let činnosti dosáhl, bere dech: roku 1884 je vysázena nová alej ke hřbitovu, 1889 nová alej do Dlouhých Mostů (tehdy Langenbruck), roku 1890 je dokončena dlouho očekávaná promenádní trasa z Dolních Loman (tehdy Unterlohma) přes „Ameriku“ do Slatiny a o rok později je předána městu za nákupní cenu pozemků.

Ve stejné době jsou osazeny pozemky po obou stranách kolonády Solného pramene, takže nejpozději roku 1887 mizí neutěšený pohled na holý násep železniční trati do Chebu. V 90. letech dochází k rozšíření tzv. Nového parku na východě až na pravý břeh Slatinného potoka, kde vzniká pozdější Park císaře Františka Josefa. Dílem okrašlovacího spolku je také meteorologický sloup poblíž plynových lázní z roku 1882. Důležitou součástí činnosti spolku bylo udržování a doplňování nových porostů, kvůli čemuž spolek roku 1882 zřídil vlastní lesní školku a místo hajného. Každým rokem též spolek bojoval s nepřízní počasí – mladá výsadba byla pravidelně poškozována pozdními mrazy, vytrvalým suchem či naopak, jako roku 1889, nečekanou povodní. K úkolům spolku tak patřilo ještě obstarávání výživné půdy, zřizování odvodňovacích či zavlažovacích zařízení, opatření proti škodlivému hmyzu a také opravy poškozeného vybavení parků.

Již na přelomu století tak pozemky obhospodařované spolkem tvořily jeden celek, provázaný úhlednými cestami a jednotnou estetikou. Nejbližší okolí Františkových Lázní nabízelo nový, potěšující pohled: tmavé jehličnaté lesy střídající se se světlými březovými hájky, mezi nimi upravené louky, romantické přístřešky, lavičky a mostky z rezných březových kmenů. K odpočinku návštěvníků sloužila od roku 1899 nová výletní kavárna na břehu velkého městského rybníka a roku 1928 se „Amerika“ rozrostla také o venkovní koupaliště. V bývalém Loimannově parku (dnes Westend Park) byly roku 1905 zbudovány tenisové kurty a na pravém břehu Slatinného potoka bylo založeno golfové hřiště. Františkovy Lázně konečně získaly pěkné okolí, o jehož vylepšování se až do druhé světové války staral místní okrašlovací spolek.

Meteorologický sloup zbudovaný nedaleko plynových lázní roku 1882 byl od roku 1885 pravidelně doplňován zprávami o počasí sestavenými říšským meteorologickým ústavem ve Vídni.

Bříza jako symbol františkolázeňských slatinišť. Z neopracovaných březových kmenů byly zhotovovány mostky, přístřešky i parkové lavičky.

Roku 1899 otevřena výletní restaurace a kavárna „Amerika“. V souladu s dobou „tuhou po lese“ jsou terasy obráceny směrem do stinného porostu, přestože se na opačné straně nad někdejší velkým městským rybníkem otevírá kouzelné panorama Komorní hůrky. Díky novému parku na jihozápadě objevili obyvatelé Františkových Lázní doslova „Nový svět“. Odtud označení „Amerika“, jež bylo za oficiální název přijato teprve roku 1902.

Začátek Coudenboveho promenády vedoucí od Františkova pramene přes Westend Park na Ameriku. Snímek okolo roku 1905.

Náladové snímky Františkolázeňských parků okolo roku 1900.

Wiedermannův park

Wiedermannův park je vedle františkolázeňské „Ameriky“ druhým velkým počinem zdejšího okrašlovacího spolku a vzhledem ke své rozloze čítající více než 44 ha vůbec největším jím zbudovaným lesním a parkovým komplexem. Až do konce 19. století sahaly městské parky na východě nejdál k železničnímu náspu zbudovanému roku 1865, který po dlouhá desetiletí omezoval další rozvoj tímto směrem. Teprve po dokončení výsadby a úpravy pozemků tzv. „Ameriky“ na jihozápadě se pozornost spolku obrátila směrem na východ, kde měl rovněž vzniknout les oddělující město od okolní zemědělské krajiny. Za tímto účelem byly od roku 1901 postupně skupovány pozemky v prostoru mezi silnicemi na Chlum Svaté Maří (tehdy Maria Kulm) a Tršnice (Tirschnitz), jejichž větší část byla ještě před vypuknutím první světové války zalesněna. Už roku 1911 byla také zbudována prostorná

štěrková cesta, jež nové pozemky spojovala. Na rozdíl od dnes preferovaného přírodě blízkého lesa byly tehdy vznikající porosty od svého počátku pojaty jako les jehličnatý. Jak totiž již roku 1878 předeslal Gustav Wiedermann ve své výzvě k založení spolku, nová výsadba měla poskytnout vítanou změnu vůči vsudypřítomným anglickým parkům. Roku 1911 se tak Wiedermann mohl u příležitosti 30. výročí spolku s potěšením ohlédnout za dobře odvedenou prací: „Na spolkových a obecních pozemcích bylo dosud vysazeno na 660 000 nových sazenic.“ Dílo františkolázeňského okrašlovacího spolku nešlo přehlédnout. Na západě se na místě bažin rozprostíralo malé eldorádo, tolik vytoužený les, a na východě nový park tvořený tisíci mladých jedlí a borovic.

O tři roky později, 11. února 1914, Gustav Wiedermann umírá a jako dlouholetý předseda (v letech 1889–1914)

odkazuje spolku nemalou částku 5 000 korun. Na schůzi 29. května 1914 je proto z podnětu Josefa Carla Fischera přijato rozhodnutí přejmenovat nový park po jeho tvůrci, který si jej navíc tolik oblíbil. Roku 1915 byla ve Wiedermannově parku zbudována zděná stavba, původně zamýšlená jako přístřešek pro návštěvníky při špatném počasí. Na návrh starosty Eugena Loimanna však stavba nakonec kromě rozhledny pojala také byt pro správce parku. Nová „chata“ za 6 400 korun byla slavnostně otevřena 16. dubna 1916. Pod názvem „Věž díků“ („Dankwarte“, dnes Zámeček) měla být trvalou památkou vděčnosti spolku zesnulému a všem mecenášům spolku, jejichž jména byla zvěčněna na mramorové desce umístěné v pamětní síni zbudované v přízemí.

Park nadále vzkvétal také za Franze Köppla, Wiedermannova nástupce na postu předsedy spolku, za jehož předsedování (1914–1935) se Wiedermannův park stal oblíbenějším výletním cílem než sama „Amerika“. Ještě během první světové války byl park prostřednictvím nové cesty spojen s ostatními spolkovými pozemky.

V parku byly instalovány lavičky a tabulky s údajem nadmořské výšky, vysazeny ovocné stromy a poté, co byli roku 1926 do parku vysazeni bažanti, byly vysazovány také vhodné rostliny k jejich obživě. Kromě honů byly fran-tiškolázeňským sportovním klubem na tzv. Sluneční louce od 20. let 20. století každoročně pořádány také střelby na asfaltové holuby. Tvář lesoparku změnila až druhá světová válka a následující kulturněhistorický zlom v podobě nuceného vysídlení téměř veškerých obyvatel města. V druhé polovině 20. století byl park nedaleko „Zámečku“ přepůlen silničním obchvatem města a bez svědomité péče spolku postupně chátral.

V době mezi světovými válkami patřil k oblíbeným místům ve Wiedermannově parku také hotel Egerländer (dnes Zátíší), kde roku 1937 pobýval Vladimír Nabokov při útěku z Německa.

„Věž díků“ ve Wiedermannově parku. Kresba z Kroniky Spolku pro zvelebení obce, SOkA Cheb.

Paměť františkolázeňských parků

Památníky okrašlovacího spolku

Pamětní desky či pomníky, busty, sochy ale také kaple nebo boží muka. Při procházce františkolázeňskou zelení člověk narazí na bezpočet památníků, které kolemjdoucímu mají připomenout zasloužilé osobnosti, jejich velké činy či někdejší pobyty ve Františkových Lázních. Právě tak si to také představoval Gustav Wiedermann, když roku 1878 ve své výzvě k založení okrašlovacího spolku označil zřizování památníků za jednu z jeho nejdůležitějších úloh. „Děje-li se tak ve správné míře, dostane se půdě jakéhosi historického zasvěcení, jež zaměstná a rozptýlí ducha kolemjdoucích tím, že jim dodá podnětů k úvahám.“ Podle Wiedermanna měly památníky do okolí města vnést krom estetiky také „kousek historie“, což se jim však následně stalo osudným, když se ve 20. století počaly z ideologických důvodů dějiny střední Evropy přepisovat. Ve františkolázeňských parcích však

naštěstí nalezneme stále ještě nemalý počet pamětních místzbudovaných místním okrašlovacím spolkem, jež přežila světové války i záměrné vymazávání historické paměti po jejich skončení. Částečně zapomenuty a většinou bez původních nápisů však dnes tyto památníky připomínají oněmělé svědky katastrofy, kteří jsou schopni znovu promluvit jen díky láskyplnému pochopení svých přátel. **Pomník Saské nadace** (1837) v někdejší Loimannově parku je jedním z mála františkolázeňských památníků zbudovaných ještě v době před založením okrašlovacího spolku. Tzv. Saská nadace vznikla ve Františkových Lázních 7. července 1820 z popudu lázeňských hostů ze Saska, kteří tehdy oslavovali pětileté výročí návratu svého krále Friedricha Augusta z pruského zajetí. Jejím účelem bylo hradit lázeňský pobyt těm Sasům, kteří si cestu do Františkových Lázní vzdor nutnosti nemohli

Pomník Saské nadace nedaleko Františkova pramene. Snímek okolo roku 1900.

Lesní kaple v Loimannově parku.

dovolit. Památník byl okrašlovacím spolkem roku 1883 od základu renovován. Po roce 1945 však byla pamětní deska zničena a na její místo umístěn reliéfní portrét Boženy Němcové.

Františkolázeňský okrašlovací spolek byl hned od svého založení roku 1881 podporován nejen místními občany, nýbrž také bohatými mecenáši z řad lázeňských hostů. K nim patřila také paní radová Therese Fleischer ze saského Zwickau, jež spolku roku 1884 věnovala 1 500 marek na údržbu a rozšiřování parků. Na její památku tak byla podle návrhu Gustava Wiedermanna ještě téhož roku vybudována dřevěná **Lesní kaple v Loimannově parku**, kterou 3. července 1885 vysvětil františkolázeňský farář Karel Černík.

Dalším pomníkem, jenž měl být vyjádřením díky, je **Lavice hraběte Bethlena** poblíž Isabeliny promenády z roku 1886. Ozdobná kamenná lavice zbudovaná dle návrhu Gustava Wiedermanna je památkou na věrné návštěvníky lázní, Gabora hraběte Bethlena a jeho ženu Leopoldine, kteří na její stavbu výrazně přispěli.

K zásluhám okrašlovacího spolku je třeba přičíst také oba

františkolázeňské **Goethovy pomníky**. Roku 1883 vzešla od Gustava Wiedermanna první iniciativa, jež dala vzniknout výboru pro zřízení Goethova památníku na Komorní hůrce. Přestože byla jeho myšlenka rozhledny přímo na Komorní hůrce roku 1901 opuštěna, zasazoval se Wiedermann coby starosta a předseda okrašlovacího spolku měrou ještě větší také o zbudování roku 1906 odhalené Goethovy kašny v parku za divadlem (tehdy Morgenzeile-Park neboli Jitřní park). Okrašlovací spolek po dlouhá desetiletí pečoval a kvůli poškození několikrát obnovoval také portál Šternberkovy štoly na Komorní hůrce z roku 1837, který byl připomínkou Goethem navrženého a Kašparem hrabětem ze Šternberka v letech 1834–1837 realizovaného geologického průzkumu sopky. V roce 1932, jenž patřil stému výročí Goethova úmrtí, byl na Komorní hůrce zbudován ještě jeden památník s reliéfním portrétem básníka od františkolázeňského sochaře Johanna Adolfa Mayerla. Původcem byl opět Wiedermannem založený výbor v čele s Franzem Köpplem.

Lavice hraběte Bethlena v parku při kolonádě Solného a Lučního pramene. Snímek okolo roku 1900.

Gustav Wiedermann při odhalení Goethova památníku od Karla Wilferta ml. 9. září 1906.

Šternberkův portál na Komorní hůrce. Kresba Fritze Pontiniho před rokem 1906.

Goethův portrét na Komorní hůrce z roku 1932.

Lesní pobožnost ve Wiedermannově parku. Oltář a původní zabradnění úpravu navrhl františkolázeňský vrchní zahradník Wenzel Ottomar Pfister.

Sochař Johann Adolf Mayerl ve 20. a 30. letech zcela zásadně ovlivňoval umělecké ztvárnění veřejného prostoru Františkovy Lázně. Zde pohlednice s Lesní pobožností a jeho velmi oceňovaným památníkem obětem první světové války.

Wiedermannův nástupce ve funkci předsedy okrašlovacího spolku Franz Köppl věnoval městu také **Lesní pobožnost ve Wiedermannově parku**. Lesní oltář sestavený z bludných kamenů podle návrhu františkolázeňského vrchního zahradníka Pfistera byl posvěcen na slavnost Seslání Ducha svatého, dne 26. května 1927.

Gustav Wiedermann

Tvůrce moderních Františkových Lázní

Gustav Wiedermann (* 24. 8. 1850 Františkovy Lázně, † 11. 2. 1914 tamtéž) byl pouhých deset let starostou Františkových Lázní. Přesto však ovlivnil charakter města takovým způsobem, že jej už jeho současníci nazývali „tvůrcem moderních Františkových Lázní“. Jeho podpis nesou přední františkolázeňské stavby, zelené parky, četné památníky ale také nejznámější obraz města – prostranství kolem Františkova pramene se společenským domem a novou kolonádou. Jeho zásluhou je také dodnes citovaný věhlas Františkových Lázní coby „prvních slatinných lázní světa“.

Gustav Wiedermann byl synem Karla Wiedermanna (* 1816, † 1893), který se ve Františkových Lázních od 40. let 19. století etabloval jako úspěšný stavitel, jehož podnik tehdy zhotovoval většinu novostaveb ve Františkových Lázních. Díky studiu na vysokých školách v Praze, Štýrském Hradci a Mnichově bylo také Gustavu Wiedermannovi umožněno, aby se vypracoval ve vynikajícího a umělecky velmi nadaného architekta. Již od 70. let 19. století tak Wiedermann působil v projekční kanceláři svého otce, kde má možnost rozvinout svůj talent. Krom mnohého dalšího tehdy Wiedermann navrhuje velkolepý Konverzační sál Společenského domu (1877), budovu Hotelu Imperial (1878) či v západních Čechách na svou dobu nejmodernější lázeňský provoz otevřený roku 1880 pod názvem Císařské lázně. Jeho v mnoha ohledech vynikající práci na poli architektury však zastihují především tři pravoslavné chrámy ve Františkových Lázních (1889),

Pod reliéfem Madonny z dílny Johanna Adolfa Mayerla se dříve nacházela ještě tabulka s věnováním: „Toto místo tichého usebrání a modlitby věnoval roku 1927 předseda okrašlovacího spolku pan Franz Köppl se svou ženou paní Marií s věrnou oddaností svému rodnému městu.“

Karlovy Vary (1898) a Mariánských Lázních (1901), jež Wiedermannovo dílo proslavily daleko za hranicemi jeho vlasti.

Gustav Wiedermann, jemuž velmi záleželo na svém rodném městě, se také již od mládí aktivně účastnil veřejného dění. Zmínit je třeba především jeho zásluhy o františkolázeňský okrašlovací spolek založený roku 1881, jemuž v letech 1889–1914 předsedal. Roku 1882 byl Wiedermann poprvé zvolen do městského zastupitelstva a o dvě desetiletí později, 7. 11. 1900 starostou města. Jeho hlavním cílem bylo zvýšit úroveň místního lázeňství a posílit tak hospodářství města. To se mu podařilo především díky mistrné strategii, jejíž pomocí město Františkovy Lázně v letech 1902 a 1904 odkoupilo od soukromých vlastníků a města Chebu za velmi výhodnou cenu všechny čtyři lázeňské provozy včetně veškerého k nim náležejícího majetku. Františkovy Lázně se tak staly vlastním pánem ve všech oblastech obecního hospodářství. Následkem byla reorganizace lázeňského provozu, nové zachycení pramenů a také systematická propagace Františkových Lázní. Právě z tohoto důvodu se Wiedermann snažil získat pro Františkovy Lázně pozornost uznávaných kapacit. Jedním z nich byl pražský univerzitní profesor Dr. Rudolf Jaksch von Wartenhorst, jenž ve Františkových Lázních při lékařské konferenci roku 1906 přednesl zcela zásadní přednášku, v níž zdejší lázně ohodnotil jako „nejskvělejší kardiologické lázně světa“. Těmito a dalšími prostředky se Gustavu Wiedermannovi podařilo již během pouhých

pěti let zdvojnásobit návštěvnost Františkových Lázní. Aby však městu zajistil rozkvět i v budoucnu, bojoval Wiedermann proti snahám těžít na Chebsku uhlí a zároveň sváděl vleklý souboj se saskými lázněmi Bad Elster kvůli konkurenční těžbě slatiny v Soosu a městskému vodovodu ze Schönbergu. Když tedy Wiedermann roku 1910 kvůli neshodě s františkolázeňskými lékaři dobro-

volně složil svou funkci, byly Františkovy Lázně jiným městem, než jakého se před deseti lety ujímal. Díky Wiedermannovi se Františkovy Lázně staly moderním evropským lázeňským městem, zažívajícím svá nejlepší léta. Tato doba rozkvětu však bohužel stejně jako Wiedermannův život skončila s rokem 1914.

Coby spoluzakladatel, dlouholetý předseda a mecenáš okrašlovacího spolku se Gustav Wiedermann výrazně zasloužil o rozšíření a úpravu františkolázeňských parků. Roku 1906 např. z vlastních prostředků vybudoval rozhlednu Salingburg.

Budova františkolázeňské synagogy a hospitalu pro chudé Židy byla společným dílem Karla a Gustava Wiedermannových. Snímek okolo roku 1900.

Za své zásluhy byl Gustav Wiedermann jmenován císařským radou obdržel také řadu vyznamenání.

Císařské lázně okolo roku 1900.

Hotel Villa Imperial okolo roku 1900.

Starosta Gustav Wiedermann a městští radní Franz Köppl, Karl Hübner, Dr. Josef Diessl a J. F. Kopp po důležitém jednání městského zastupitelstva 6. 12. 1902, při němž bylo rozhodnuto odkoupit soukromé lázeňské provozy (Císařské lázně, Loimannovy lázně, Cartellieribo lázně).

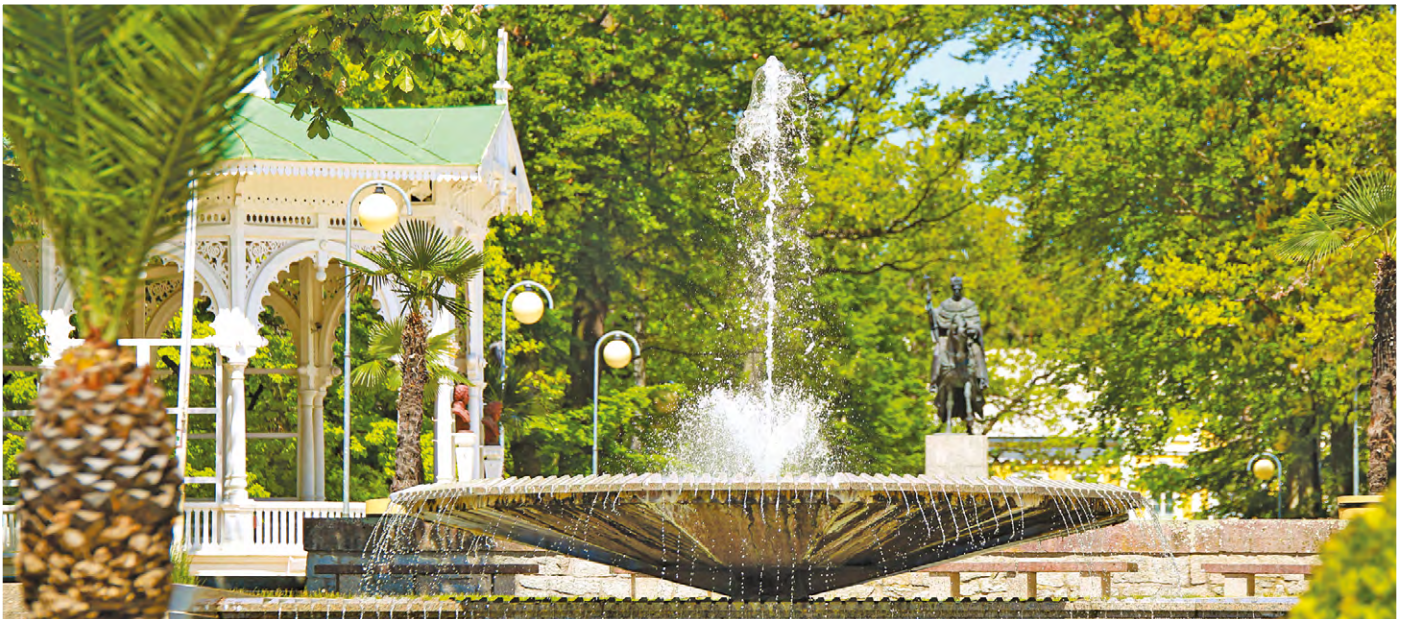
Concordia parvae res crescunt

Tragické události 20. století bezpochyby potvrdily platnost slov římského historika Sallustia, která se roku 1852 stala mottem Františkových Lázní: „svorností malé věci rostou, neshodností největší se rozpadávají.“ Stejně jako v antickém originále jde i v případě Františkových Lázní o napomenutí dědicům, aby svěřené bohatství svědomitě spravovali a společně usilovali o jeho rozvoj. Díky společnému úsilí obyvatel a vedení města je dnes zdejší terapeutická krajina opět vnímána jako významná součást kulturního a přírodního dědictví Františkových Lázní, podobně jako léčivé prameny, historické stavby nebo balneologická tradice. Jedině svorná spolupráce rovněž umožnila, aby se Františkovy Lázně spolu s desítkou dalších evropských lázeňských měst staly součástí nominace Slavné lázně Evropy.

Františkolázeňská zeleň nám dává prostor k setkávání i k rozjímání, pro romantické pikniky, procházky i aktivní odpočinek. S vědomím, že navazujeme na určitý dějinný příběh, můžeme tomuto prostoru na oplátku navrátit jeho historicitu. Nechť je tedy tato brožura malým příspěvkem ke společnému dílu minulých i současných obyvatel a návštěvníků slavných evropských Františkových Lázní.

Bříza jako symbol františkolázeňských slatinišť. Z neopracovaných březových kmenů byly zhotovovány mostky, přístřešky i parkové lavičky.

Františkolázeňská zeleň dává prostor k setkávání i k rozjímání. (snímky V. Simeonová)

- Privatgebäude**
Offentl. Gebäude, Quellen, Badeanstalten, etc.
- Quellen.**
 I. Franzensquelle
 II. Louisenquelle
 III. Kaiter Sprudel
 IV. Neuquelle
 V. Salsquelle
 VI. Wiesenquelle
 VII. Stahlquelle
 VIII. Dr. Cartellieri-Quelle
 IX. Loimansquelle
- Badehäuser.**
 A. Zentralbad
 B. Städtisches Badehaus
 C. Franz Josefs-Bad
 D. Kaiserbad
- Öffentl.-Gebäude.**
 a. Katholische Kirche
 b. Evangelische " "
 c. Russische " "
 d. Pfarrhaus " "
 e. Schulhaus
 f. Synagoge
 g. Intern. Badehospital
 h. Krankenhaus
 i. Stadttheater
 k. l. Post- u. Telegrafentanz
 m. Bürgermeieramt (Stadthaus)
 n. Bahnhof
 o. Waisenhaus (Äskulap)
 p. Kursalon
 pi. Kolonnade
 q. Gaubad
 r. Kaffeesalon im Park
 s. Städtischer Kaffogarten
 ss. Annahem
 t. Mineralwasserversendungs-Gebäude
 u. Franzens-Monument
 ui. Musik-Tempel
 v. Fotografische Ateliers
 w. Schießstätte
 x. Trinkhalle für fremde Mineralwässer
 y. Sachsenstiftungs-Monument
 z. Dr. Adler-Monument
 z₁. Meteorologische Säule
 z₂. Dr. Adler-Denkmal
 z₃. Kaiserin Elisabeth-Denkmal
 z₄. Goethebrunnen

Vydalo: Město Františkovy Lázně ve spolupráci s Destinační a informační agenturou Františkovy Lázně, z. ú.
v roce 2020

Text: Štěpán Karel Odstrčil

Obrazový materiál: sbírky Městského muzea Františkovy Lázně

Tento projekt byl realizován za finanční podpory Ministerstva kultury.

Františkovy Lázně

GREAT
SPAS *of Europe*